

13.02.2013 Jüri mälumäng. Küsimused: Lennuk

1) Juulis 2010 Viinis aidsile pühendatud konverentsil esinedes nimetas toona 64aastane USA ekspresident Bill Clinton end juba nii vanaks, et on vaja koostada nimekiri viimastest soovidest, mis siin ilmas veel täituda võiksid. Muuseas soovis ta siis tõusta ühe mäe tippu, „enne, kui seal lumi ära sulab“, millise? Puuduvad andmed, et ta oleks selle mäe tipu vahepeal vallutanud.

2) 5. See 13. sajandil ehitatud kirik – omanimelise kihelkonna keskus – on ajaloolise Lääne-Eesti üks vanemaid. Kirik asub mitte väga kaugel Soontagana maalinnast ning selle esimeseks preestriks oli väidetavalt Läti Henrik, kuulsa kroonika autor. Mis kirik?

3) Tänu Peter Jacksoni linatseosele „Kääbik“ on taas kõigi keelel ja meelel J.R.R. Tolkieni maailm. Üheks teose võtmestseeniks on Võimusõrmuse (taas)leidmine – Guglunki ja Bilbo mõistatuste duell (Riddles in The Dark). Pakume mälumänguritele pureda ühe lihtsama pähkli, mille esitas Guglunk: „Elab ja liigub ka hingeõhuta, jäiselt külm nagu surm on ta. Aina ta joob, ilma januta, kannab soomusrüüd ühegi needita.“ Keda või mida Guglunk silmas pidas?

4) Mis linn oli 1734. aastal üllitatud I. K. Kirillovi „Vene Impeeriumi atlases“ – väidetavalt esimene teaduslikel alustel koostatud Vene impeeriumi üldkaart – nullmeridiaani asukohaks?

5) Mis dopingainet kasutas Mexico OMil 1968 Rootsi viievõistleja Hans-Gunnar Liljenwall, kellest sai esimene sportlane olümpiamängudel, kelle tulemus tühistati dopingu tarvitamise tõttu?

13.02.2013 Jüri mälumäng. Küsimused: Lennuk

6) Mida nimetatakse söögi-joogi alal järgmiste nimedega: Magnum, Jeroboam, Rehoboam, Metuusala, Salmanassar, Balthasar, Nebukadnetsar? (nimekiri pole lõplik)

7) Kõnealune isik polnud Vene impeeriumi alam ega omanud viimase suhtes ei erilisi sümpaatiid ega teeneid. Ometi osutati talle erakordset au ning tema Revali külastuse ajal 28.05.1908 (10.06 vkj) omistati talle Vene imperaatorliku sõjalaevastiku täisadmirali auaste. Kõnealune isik suri 1910. Kes?

8) Millises riigis ja linnas asub pildil kujutatud tuntud ja asukohariigi seisukohalt äärmiselt olulist valdkonda uuriv ja eksponeeriv muuseum (avati 1999)?

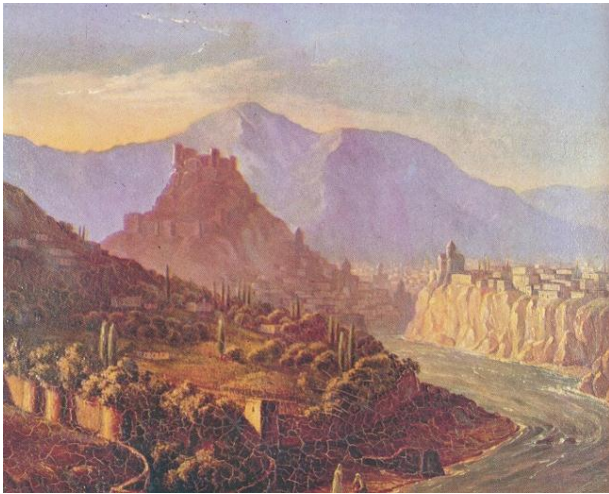

9) Tänavu jäi kordumata kuulus kiljuvate naistennisistide finaali Australian Openil, mis mullu kõvasti meedia tähelepanu pälvis ja tõstas ka arutelu, kas seda ei tehta sihilikult vastase häirimiseks. Väidetavalt on üks neist naiste tennisistidest häälekaim 105 detsibelliga (umbes nagu kiirabiauto sireen), teine on küll vaiksem, ent see-eest kehtvat tema kiljatus kauem, keskmiselt 1,5 sekundit. Kes mängisid Australian Openi 2012 aasta naisüksikmängu finaalis?

10) Kes on selle Kaire Vilgatsi esitatava laulu sõnade ja viisi autor (üks ja sama inimene)?

13.02.2013 Jüri mälumäng. Küsimused: Lennuk

11) Näete maali „Tiflisi vaade“. Autoriks on Vene aadlik ja sõjaväelane (1814-41), kes saavutas tuntuse hoopis muul alal. Kes on kunstnik?

12) Postimees valib juba aastast 1997 aasta inimest – inimest, kes on aasta jooksul millegi positiivsega silma paistnud. Viimati pälvis selle tiitli Eesti Meremuuseumi direktor Urmas Dresen. Esimesel viiel korral anti aasta inimese tiitel välja koostöös ajakirjaga Luup. Kes oli esimene Luubi/Postimehe aasta inimene aastal 1997? Vihje korras võib lisada, et see inimene on oma tegevusega taas tõusnud Eesti avalikkuse tähelepanu alla.

13) Aastail 1965–67 tegutsenud ja ingliskeelseid lugusid mängides endale nime teinud bändi Rütmikud koosseisu kuulusid Georg Pomerants, Neeme Madiste, Indrek Avasalu, Peeter Podelski ja ..., hilisem tuntud laulja, kes on ka näidelnud. Kes?

14) Millist USA osariiki kutsutakse 10 000 järve maaks, aga ka näriliste osariigiks (Gopher State, Beaver State), Võileiva osariigiks ja Põhjatahe osariigiks?

15) Oma esikkogus (1946) avaldas too poeet ka omanäolise teksti „Väike Eesti antoloogia“, milles olid muu hulgas ka sellised salmid:

/---/

Juhan Liiv

Seitseteist ja sada neli...

Kõik on kadunud.

Ütle, väike kipsist veli,

kuhu lendas hunt?

/---/

Betti Alver

Luule on pärjatud ehmatuse,

muti pasun ja kulli male;

laudas härjatus-lehmatus

ronib ainsale mullikale

Kes?

13.02.2013 Jüri mälumäng. Küsimused: Lennuk

16) Millise taime (*Aegopodium podagraria*) nimetus rahvakeeli oli harakavarvad, varesjalad, putkeleht, putkehein, kuuljapütsk? Tegemist on levinud metsataimega, kuid ka umbrohuga. Taime noored lehed sobivad väidetavalt salatisse.

17) See maletaja (1936–92) on öelnud: „Kui jäädagi kogu aeg õnnestumisi ootama, siis muutub elu väga igavaks.“ Garri Kasparov on teda iseloomustanud märkinud, et tema tulevarki meenutavad rünnakud said legendiks juba enne kõrgeima tiitli võitmist: „Ta oli tõesti geniaalne! Tema nimi on tänase päevani jäänud ilusa ja riskantsete rünnakutega male sünonüümiks.“ Kellest on jutt?

18) Mis aasta?

- Sünnivad Agatha Christie, Vjatšeslav Molotov
- Raudne Kantsler Otto von Bismarck taandub ametikohalt
- Hiiumaal õnnistatakse Kuriste õigeusu kirik
- New Yorgis hukatakse esimene inimene elektritoolil
- Pärnu kantakse Venemaa keiserlike kuurortide nimekirja
- Algab Borjomi mineraalvee pudelitesse villimine
- Surevad Johann Voldemar Jannsen, Vincent van Gogh

19) See õlletüüp peab olema tehtud kloostri, kloostri järelvalve all ja enamus kasumist peab minema sotsiaaltööle või sotsiaalabisse. Valmistatakse pinnakääritusel, enamasti laagerdub pudelites. Alkoholisaldus on 3,5-11,3 mahuprotsenti. Vastavat litsentsi omab ja õlut toodab kuus Belgia, üks Hollandi ja üks Austria pruulikoda. Mis õlu?

20) Näitlejanna Ita Ever kehastab Arvo Kruusemendi Paunvere-triloogia kolmandas mängufilmis „Sügis“ (1990) värvikalt mamma Kiirt. „Kevades“ (1969) kehastas ta aga kõrvalosas hoopis kedagi teist. Keda?

13.02.2013 Jüri mälumäng. Küsimused: Lennuk

21) Selle karikaturisti (1925–2011) parimad loomeaastad jäid nõukogude satiiri ja Pikri hiilgeaegadesse. Aastal 2000 ilmus tema karikatuuride raamat „Kõdi-kõdi“. Kes on see karikaturist, kelle stiilinäidet kõrval näete?

22) 5. mail 2012 kirjutas Kalle Muuli Postimehe artiklis „Õhtusöök Sub Montes“ soomlasest, kes „oli noore poliitikuna nii innukas Isamaa toetaja, et tuli 1992. aasta riigikogu valimiste päeval koguni Tallinna Kinomaja baari Isamaa valimisepeole“. Kellest oli jutt?

23) Mis riigi alapärased viinamarjasordid on Dimiat, Pamid, Misket, Mavrud, Melnik, Gamza, Rubin?

24) Eesti vetes elaval madunõela-nimelisel kalal on üks uim, seljauim. Millisel Eesti kalal (*Gadus morhua callarias*, pildil) on aga kõige enam uimi - 10 (3 selja- , 2 päraku- , 1 saba -, 2 rinna- ja 2 kõhuuime)?

25) Kõlab lugu albumilt „Õnneleid“. Küsime lauljatarit!

13.02.2013 Jüri mälumäng. Küsimused: Lennuk

26) Kes on pildil olev eestlane?

27) Pamiiris Taga-Alai ahelikus asub 6211 m kõrgune Estonia mäetipp. Temast idas asub Latvia nimeline mäetipp. Kuidas kutsutakse seda mäekuru, mis neid lahutab?

28) Me oleme harjunud kasutama sõnu GPS, GLONASS, GALILEO. Need on globaalsed positsioneerimise süsteemid. Detsembrist 2011 algas Hiina analoogse süsteemi BEIDOU testimine, globaalse kattuvuse saavutab BEIDOU 2020. aastaks. Mida tähendab eesti keeles sõna BEIDOU?

29) Milline metrood omav linn on maailmas elanike arvult väikseim?

30) Küsime kolme venna ühist perekonnanime. Kõik sündisid Harku vallas. Vanim, Otto, sündis 1888, õppis A. Laikmaa ateljeekoolis ja Peterburi Kunstide Edendamise Seltsi kunstikoolis. Joonistas karikatuure ajalehtedele, satiirajakirjadele ja albumitele. Suri 1937 Tallinnas. Teine vend, õige nimega Peeter, oli kirjanik. Võttis Punaarmees osa Venemaa kodusõjast, pärast tegutses Tallinnas ajakirjanikuna. 1944 lahkus Saksamaale ja asus 1950ndail USAsse, kus töötas ka raadiojaamas „Ameerika Hääle“. Suri 1987 Washingtonis. Kolmas vend Ernst alustas karjääri ajakirjanikuna, 1950. aastast kutseline kirjanik. Avaldanud ka kuus lasteraamatut ja kaks näidendit. On tõlkinud vene keelest. Suri 1984 Tallinnas.

13.02.2013 Jüri mälumäng. Küsimused: Lennuk

31) ETV2 linastub kultussari „Troonide mäng“. Telesari põhineb eepilisel romaanisarjal. Kes on see kirjanik ja mis on romaanisarja pealkiri? Pildil kirjanik.

32) 2010. a andmeil oli Euroopa Liidu ühisesse eelarvesse üheksa netomaksjat – riigid, kes maksid ELi eelarvesse raha rohkem kui sealt tagasi said. Esikohal on Saksamaa, kes 2010 maksis sisse 20,7 miljardit eurot, tagasi sai 11,8 miljardit. Vahe seega 8,9 miljardit eurot Saksamaa kahjuks. Järgnevad Ühendkuningriigid, Prantsusmaa, Itaalia, Madalmaad, Rootsi. Kes on kolm viimast netomaksjat? Järjekord pole oluline. Kaks õiget annab ühe punkti.

33) QR-kood ehk *quick response code* (kiirelt loetav kood) nägi ilmavalgust 1994. aastal ja selle loojaks on ettevõtte Denso Wave, mis on ühe maailmakuulsa korporatsiooni tütarfirma: Millise korporatsiooni koosseisu kuulub Denso Wave?

34) Katkend raamatust. Palume raamatu autori nime ja teose pealkirja.

Tallinnas elades kohtasin Teras ja Tina tänava nurgal mitme aasta vältel Kaljo Kiiska. Väike hall vanamees, justkui Ülemiste vanake, kodunt juhuslikes riietes välja astunud, mõnikord lausa dressipiikstes, jalutas seal õhtuti koeraga. Iga kord, kui ma teda nägin, tundsin kihku ligi astuda, et end esitleda, paluda vabandust tülitamise pärast, kinnitada tõtakalt, et mul pole kavatsustki pinnida talt midagi käimasoleva näitlejatöö kohta, mul on hoopis midagi muud hinge peal. Ma oleks käe südamele surunud ja tulistanud välja umbes sellise sisuga tiraadi: „Härra Kiisk, kas te ei tahaks mulle rääkida minu ja samas ka teie enda kunagisest kodulinnast, nii nagu see nägi välja teie noorusajal?“

35) Soome „Jäägrimars“ sai eriti kuulsaks Talvesõja ajal ning on praegu Soomes relvajõudude üks kuulsamaid marsse. Teos on traditsiooniliselt esimene helind, mis kõlab Soome presidendi iseseisvuspäeva vastuvõtul. Kes on helilooja?

13.02.2013 Jüri mälumäng. Küsimused: Lennuk

36) Kes on piltidel? Ta võitis iluvõimlemises pronksmedali 2000. aasta suveolümpiamängudel Sydneys ja kuldmedali 2004. aasta suveolümpiamängudel Ateenas.

37) 10. jaanuaril 1899 patenteeriti see ese. Leiutajaks oli briti päritolu David Misell, kes töötas USA firmas American Electrical Novelty and Manufacturing Company. Kui leiutis oli tootmisküps, kinkis firma esimese partii New Yorgi politseile. See leiutis on tänapäeval väga laialdaselt kasutusel, ka osal saalis viibijatest on see leiutis praegu kaasas. Mis leiutis?

38) Kolme liigiga mugulsibultaimede perekond liilialiste (Liliaceae) sugukonnas, mis looduslikult kasvavad Ees- ja Kesk-Aasias. Lehed on renjad ja lihavad, õied kellukjad, asetsevad kobaras. Vili on kupar. Õisik tihe ning lõhnab meeldivalt. Eelistab kasvamiseks päikeselist, vett hästi läbilaskva viljaka pinnasega kasvukohta. Lääne-Euroopasse toodi taim 17. sajandi teisel poolel, esmalt Viini. Üldtuntuks sai siis, kui jõudis Hollandisse Haarlemisse. 19. sajandi 30-40ndail tekkisid Berliini lähisteale tohutud selle taime väljad. Maikuus sõideti linnast massiliselt põlde imetlema. Taimel oli Prantsusmaal ka kurb ülesanne – selle õisi kasutati inimeste uimastamiseks ja mürgitamiseks. Mis taim?

39) 1984. aastal ilmus Jakuutias 52 ajalehte, nende hulgas ka jakuudikeelne vabariiklik päevaleht, mille nimi oli „Kõõm“. Mida tähendab see tore sõna tõlgituna jakuudi keelest eesti keelde? Siinkohal tuleb lisada, et sellenimeline leht ilmus samal aastal ka eesti keeles.

40) Juhan Smuuli „Suvitajate“ ainetel vändatud „Siin me oleme“ on rohkem või vähem tuntud kõigile eestlastele. Kindlasti mäletavad kõik filmist ka heeringalaeva mehi, kes õhtul küla peal tüdrukute südameid kärsatamas käisid. Mis ametit pidasid need akna taga koputajad aga Smuuli jutustuses tegelikult (väites küll ka seal, et nad on heeringalaeva mehed)?

13.02.2013 Jüri mälumäng. Küsimused: Lennuk

41) Küsime ajaloolist Tallinna linnaosa. See linnaosa on oma nime saanud sinna püstitatud kabeli ja selle juures asuva kalmistu järgi. Kabel rajati ilmselt enne 1348. aastat, kui Tallinna raad andis Ordule need alad. Kabelit märgitakse Tallinna Linnaarhiivi ürikus 1426. aastal. Ehitis hävis ilmselt Liivi sõja ajal ja arvatavasti püstitati 17. sajandil samale kohale kirik, mida rootsiaegsetel Tallinna plaanidel on nimetatud ka Soome kirikuks.

Reljeefne pilt linnaosast 17. sajandi keskel. Fragment kaardist, mille originaalid asuvad Stockholmi sõjaarhiivis. Tallinna Linnaarhiivis koopia.

42) 26.11.1965 startis orbiidile Prantsusmaa esimene tehiskaaslane. Kuidas oli selle kosmoseparaadi nimi?

43) Mis seob omavahel selliseid kohti ja aegu? Nimekiri pole lõplik.

Hiina 8. saj. e.m.a.

Island 1912-23

Colorado 1914-16

Tsaari-Venemaa 1914-17

Norra 1916-27

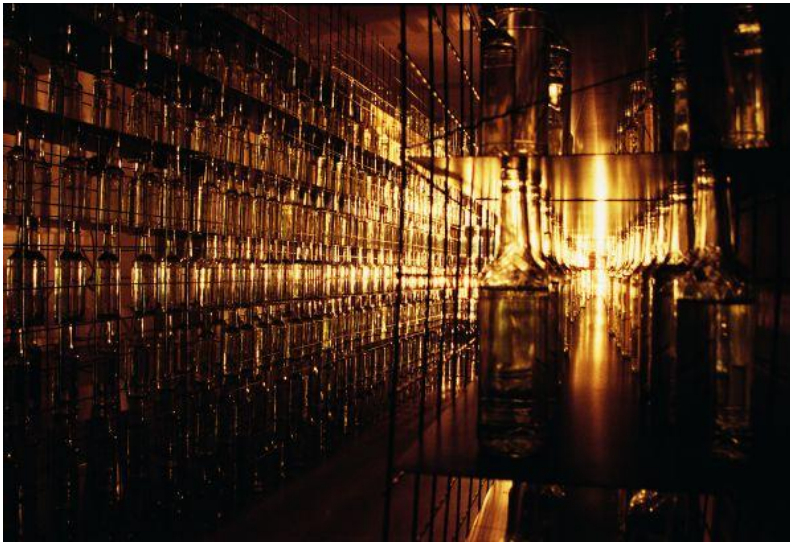
Ungari 1919

44) 2012. aasta lõpul andis Usbekistani kultuuriministeerium korralduse loobuda kahe nõukogudeaegse, ideoloogiliselt pinnalt sündinud mütoloogilise tegelase kasutamisest riigi kultuuriruumis. Korrektseks hakati lugema tegelaste kunstlikult loodud usbeki vastet – Kor-Bobo (tähevõlur) ja Kor-Kiz (tähehaldjas). Mis tegelased?

45) Küsitav linn on saanud nime 1560. aastal rajatud mõisa ning 1789 rajatud kõrtsi järgi. Alevi õigused saadi 1919 ja linnaõigused 1938. Linnas on umbes 2300 elanikku ning linna lippu ja vappi ei kasutata, kuna tegemist on vallakeskusega. Tuntud isikutest on seal sündinud näiteks poliitikud Lauri Laasi ja Mart Siimann, näitlejad Neeme Kuningas ja Helene Vannari, laulja Liisi Koikson ning arhitekt Reio Avaste.

13.02.2013 Jüri mälumäng. Küsimused: Lennuk

46) Kelle taies pudelitest?

47) „Viimse reliikvia“ muusika, mille kirjutamist isale pakuti, pidi olema teostatud koos sissemängu ja filmile allapanekuga mõne nädala või veel vähema aja jooksul. Kuna aga muusika maht oli üpris suur, siis isa otsustas laulud ise kirjutada ja taustamuusika lasta kirjutada kellelgi teisel. Ma ei ole kunagi temalt küsinud, miks ta seda mulle pakkus – olin ju alles 18aastane ja ega mul mingit erilist muusikakirjutamise tausta polnud. Kui ta aga sellist võimalust mulle pakkus, olin ma väga üllatunud, aga ka meelitatud, sest filmimuusika kirjutamine oli põnev väljakutse. Eks nooremas eas ollakse ikka julgemad tundmatus kohas vette hüppama ja nii ka mina siis sellega nõus olin,“ rääkis ta loomeprotsessile eelnenust. Kes on „Viimse reliikvia“ muusika autor?

48) Mullu alustas tubakatootja Philip Morris võitlust ühe kaubamärgi kasutusõiguse ainuvaldamiseks Venemaa ja SRÜ ruumis. Antud kaubamärki kandev tubakatoode töötati välja Leningradis Uritski-nimelises tubakatehases 1930ndate keskel. Praegu kuulub seda kaubamärki kandvatele toodetele umbes 1% Vene tubakaturust. Mis toode?

49) Maailma riigipead kasutavad või üritavad kasutada esindusautodena oma riigi traditsiooniliste firmade automarke, hoolimata nende praegusest omandikuuluvusest. Näiteks kasutab Saksa kantsler Audit, Prantsuse president Citroen'i, Itaalia president Lanciat jne. Mis autot kasutab esindusautona Briti peaminister?

50) See 1896 Varssavis sündinud Poola päritolu tulevane kahekordne Nõukogude Liidu kangelasest marssal oli üks kõrgetest ohvitseridest, kes suurte puhastuste käigus vangi pandi. 1940 vabastati ta Krestõst ilma ühegi seletuseta ning pärast ebaõnnestunud Talvesõda kutsuti tagasi teenistusse. 14aastaselt oli ta jäänud orvuks. Ta mängis tähtsat rolli Mongoolia Rahvavabariigi sünnis. Teises maailmasõjas paistis silma nii Moskva kaitselahingutes kui Stalingradi ja Kurski lahinguis. Just tema väed kohtusid Saksamaal Montgomery vägedega. Kes oli see pärast sõda seitse aastat ka Poola kaitseministri ametit pidanud mees? Suri 71aastaselt ja maeti Kremli müüri äärde.

13.02.2013 Jüri mälumäng. Küsimused: Lennuk

VASTUSED

- 1) Kilimanjaro (Tansaania ja Aafrika kõrgeim tipp, 5895 m).
- 2) Mihkli kirik (praeguses Koonga vallas Pärnumaal).
- 3) Kala.
- 4) Arensburg (täna Kuressaare, tollase Venemaa läänepoolseim linn. Greenwichi meridiaan võeti aluseks 1884 Washingtoni rahvusvahelisel geograafiakongressil. Varem soovis iga mereriik algmeridiaani oma territooriumile).
- 5) Alkohool (Liljewall jõi enne laskmist kaks õlut).

- 6) Veinipudelid (vastavalt 1,5- 3-, 4,5-, 6-, 9-, 12- ja 15-liitrine pudel).
- 7) Suurbritannia kuningas Edward VII (kohtumisel Vene tsaari Nikolai IIga kuningliku jahi Victoria-Albert pardal).
- 8) Norra, Stavanger
- 9) Maria Šarapova ja Viktorija Azarenka
- 10) Viktor Siilats (laul pärineb Siilatsi muusikalist „Valge laev“).

- 11) Mihhail Lermontov.
- 12) Ardo Hansson (oli üks kolmel sambal põhineva pensionireformi peamisi väljatöötajaid ning saavutas selle heakskiitmise valitsuses).
- 13) Tõnis Mägi.
- 14) Minnesota.
- 15) Ilmar Laaban.

- 16) Harilik naat.
- 17) Mihhail Tal.
- 18) 1890
- 19) Trappist.
- 20) Arno ema.

- 21) Roman Ohlau.
- 22) Sauli Niinistö (tänapäevane Soome president).
- 23) Bulgaaria.
- 24) Tursk.
- 25) Maian Kärmas.

- 26) Martin Reim.
- 27) Valga.
- 28) Kompass.
- 29) Lausanne (asub Šveitsis, 129 000 elanikku, metrool on kahel liinil 28 peatust).
- 30) Krusten, ka Krustein (Otto, Pedro (Peeter) ja Erni (Ernst)).

- 31) George R. R. Martin, teos on „Jää ja tule laul“ (originaalis A Song of Ice and Fire).
- 32) Austria, Taani, Soome.
- 33) Toyota Group. Kood arenes välja firma vajadusest jälgida autosid nende koosteliinil.
- 34) Andrei Hvosťov, „Sillamäe passioon“.
- 35) Jean Sibelius.

- 36) Alina Kabajeva (aprillis 2008 kirjutas Moskovski Korrespondent, et Vene president Vladimir Putin kavatses juunis Kabajevaga abielluda, mille Putin lükkas pressikonverentsil Itaalias ümber. 2009. aastal kirjutasid lehed, et Kabajeva sünnitas Putinile poja).
- 37) Taskulamp (tänapäeval tavaline ka mobiilides).
- 38) Hüatsint.
- 39) Säde.
- 40) Traktoristid.

- 41) Tõnismägi (sai nime Püha Antoniuse kabeli järgi).
- 42) Asterix.
- 43) Kuiv seadus.
- 44) Nääritaata ja Lumehelbeke (Ded-Moroz ja Snegurochka).
- 45) Kilingi-Nõmme (sai nime 1560 rajatud Schillingite mõisa (Kilingi) ja 1789 rajatud Nõmme kõrtsi järgi).

- 46) Raoul Kurvitz (pildil 10 000 pudelist koosnev teos nimega Maelström, näitus Kumus avatud kuni 21. aprillini).
- 47) Tõnu Naissoo
- 48) Paberossid „Belomorkanal“.
- 49) Jaguar XJ Sentinel
- 50) Konstantin Rokossovsky